

Środki dydaktyczne jako niezbędny element dobrze zorganizowanego procesu kształcenia.

W artykule tym przedstawiłem ogólne pojęcie standaryzacji procesu nauczania z wykorzystaniem nowoczesnych środków dydaktycznych. Środki nauczania są pojęciem dziś bardzo szerokim, a ich różnorodność stawia czytelnika przed koniecznością głębszej analizy literatury. Zastosowanie technik multimedialnych staje się najczęściej stosowaną formą prowadzenia zajęć dydaktycznych i chętnie stosowaną przez nauczycieli różnych dziedzin nauki.

1. WSTĘP

Rozpoczęta 1 września 1999 roku programowa i strukturalna reforma systemu edukacji stała się okazją do powstania nowych programów nauczania i materiałów dydaktycznych. W wielu przypadkach są to rezultaty wieloletnich doświadczeń zespołów autorskich, śledzących na bieżąco wszelkie zmiany zachodzące w szkolnictwie, będące następstwem rosnących potrzeb społeczeństwa w zakresie edukacji. Rozwój techniki we wszelkich dziedzinach nauki

i kultury na świecie, oparty szczególnie na rozwoju informatyki, wymaga wykształcenia nowego pokolenia, które spełniłoby oczekiwania rynku pracy. Stwierdzenie, że „człowiek uczy się całe życie” nie jest też obce dla tych wszystkich, którzy już pracują i zmuszeni są uzupełniać swoje kwalifikacje odpowiednio do nowych zadań. Stąd zachodzi potrzeba ciągłej edukacji opartej na najnowszych zdobyczach techniki umożliwiającej głębszą analizę materiału i jego przyswojenia. Wprowadzenie nowoczesnych środków nauczania podczas pracy w szkole zwiększa zainteresowanie młodych ludzi zdobywaniem wiedzy, chęci do aktywnego uczestnictwa w zespole, w klasie i w domu, przy pracy i zabawie. Wszelkie „techniczne nowinki” są punktem zainteresowania młodzieży, dzięki czemu są bardziej aktywni i dociekliwi.

2. UŚCIŚLENIE POJĘCIA: STANDARD WYPOSAŻENIA I OBUDOWY MEDIALNEJ

Rozważania na temat wprowadzenia nowych metod pracy oraz środków dydaktycznych mogą opierać się na równoznacznym zrozumieniu podstaw wymagań reformy co do standardu wyposażenia szkół w niezbędne pomoce dydaktyczne.

Pojęcie „standardu” jest używane w odniesieniu do różnych elementów systemu kształcenia. Opracowywane są standardy wymagań, osiągnięć uczniów jako normy mierzenia jakości pracy szkoły, ale także standardy programowe oraz standardy zaopatrzenia szkół w środki dydaktyczne¹¹.

Pojęcie „standardu” jest definiowane między innymi przez słownik wyrazów ob-

cych i zwrotów obcojęzycznych W. Kopańskiego, gdzie termin ten oznacza „model, norma, wzorzec; typowy wyrób o określonych właściwościach technicznych ustalonych przez normy państwowe”^[1]. Podobną definicję znajdujemy w Komputerowym słowniku języka polskiego (1996), gdzie pod pojęciem standardu czytamy: „przeciętna norma, przeciętny typ, model; wyrób odpowiadający określonym wymogom; wzorzec”. W słowniku pedagogicznym W. Okonia – zdefiniowana standaryzacja testu jako „złożony z kilku stadiów proces doskonalenia testu poprzez wypróbowanie jego poszczególnych zadań, ustalenie czasu i warunków pracy badanych, sporządzenie skali wyników reprezentatywnej grupy uczniów oraz ustalenie norm testowych i opracowanie podręcznika testowania”^[2]. W najnowszej literaturze pedagogicznej znajdujemy zastosowanie tego terminu w odniesieniu do pomiaru dydaktycznego i kwalifikacji zawodowych. Standardy edukacyjne pozwalają na porównywanie osiągnięć poszczególnych uczniów, a także na porównywanie osiągnięć pomiędzy różnymi szkołami, regionami, krajami.

W Polsce rozpoczęto też intensywne prace nad modelem polskich standardów kwalifikacji zawodowych. Przyjęto, że standard kwalifikacji zawodowych jest to zbiór norm określających wymagane dla danej grupy zawodowej zadania zawodowe, zakres wiedzy i umiejętności, wraz z zestawem sprawdzianów teoretycznych i praktycznych. Szerszym pojęciem wobec powyższego jest system standardów kwalifikacji zawodowych rozumianych jako zbiór standardów kwalifikacji zawodowych wraz z systemami realizacji i kontroli procesu edukacji^[3].

3. STANDARDY WYPOSAŻENIA I OBUDOWY MEDIALNEJ

Określenie „standard” znalazło także swoje przeznaczenie w odniesieniu do pozio-

mu wyposażenia szkół w wszelakie pomoce naukowe adekwatnie do profilu nauczania. Standard wyposażenia pracowni dydaktycznych jest określeniem opartym na pewnych założeniach o słuszności których nie trzeba chyba nikogo dzisiaj przekonywać. Wymienić je można w kilku punktach:

- a. środki dydaktyczne, czyli media, stanowią niezbędny element dobrze zorganizowanego procesu kształcenia;
- b. w procesie kształcenia zorganizowanym zgodnie z założeniami psychologii poznawczej media stanowią konieczne, materialne środowisko edukacyjne, w interakcji z którym uczeń samodzielnie, pod kierunkiem nauczyciela, rozwiązuje zadania poznawcze o charakterze teoretycznym i praktycznym;
- c. większość stosowanych obecnie mediów edukacyjnych wymaga odpowiednio wyposażonych pomieszczeń dydaktycznych w aparaturę i urządzenia techniczne (hardware), stąd konieczność wyróżnienia standardów wyposażenia medialnego. Do urządzeń potrzebne są materiały edukacyjne (software) – stąd konieczność standardów obudowy medialnej.

Poprzez standardy wyposażenia medialnego rozumieć należy podstawowy zbiór (wykaz) sprzętu szkolnego (aparatura, urządzenia) oraz sposób jego zorganizowania w pomieszczenia dydaktycznych, służących do realizacji poszczególnych dziedzin kształcenia, przedmiotów lub bloków przedmiotowych.

Poprzez standardy obudowy medialnej rozumieć należy podstawowy zbiór (wykaz) środków dydaktycznych (materiałów edukacyjnych) merytorycznie dobranych do zadań i treści kształcenia, a służących uzyskiwaniu przez uczniów określonych kompetencji.

Metodologię budowania standardów wyposażenia i obudowy medialnej powinna wyznaczać koncepcja kształcenia multimedialnego, która zakłada w procesie „nauczania – uczenia się” kompleksowe i funk-

cyjonalne wykorzystanie prostych (konwencjonalnych) i złożonych (technicznych) środków dydaktycznych czyli mediów. Ważnymi kryteriami doboru mediów są również ich właściwości i możliwości pedagogiczne oraz ich dostępność i cena.

4. ZASADNOŚĆ TWORZENIA STANDARDÓW WYPOSAŻENIA I OBUDOWY MEDIALNEJ

Zgodnie z podstawowymi cechami psychologii poznawczej, człowiek jest istotą aktywną – samodzielnym podmiotem przyjmującym postawę badawczą wobec świata. Zachowania człowieka, a także efekty procesu uczenia się zależą od informacji płynących ze środowiska oraz informacji zakodowanych uprzednio w pamięci.

Stwierdzono, że człowiek działa, a także uczy się najefektywniej, kiedy znajduje się w sytuacji problemowej. Aby jednak człowiek mógł działać, aby mógł uruchomić swoją wielostronną aktywność, musi znaleźć się w odpowiednim środowisku edukacyjnym. Owe środowisko w procesie kształcenia tworzą właśnie środki dydaktyczne, czyli wyposażenie medialne szkoły. Dlatego też w świetle nowych pojęć powstała nowa forma edukacji, zwana kształceniem multimedialnym. Zastosowanie nowych środków przekazu w procesie „nauczania-uczenia się” jest jednym z najczęściej pojawiających się tematów w publikacjach.

Termin „media” to określenie używane obecnie powszechnie na świecie w wielu językach. Zastępuje on dobrze znane nauczycielom takie terminy jak: pomoce naukowe, środki pogładowe, środki nauczania. Media zatem to wszelkiego rodzaju przedmioty, materiały, urządzenia, a także instytucje przekazujące informacje, od nadawcy do odbiorcy, a niekiedy również umożliwiające podejmowanie czynności

o charakterze intelektualnym i manualnym. Zgodnie z tą definicją do mediów zaliczamy więc: teksty drukowane, obrazy, tablice, modele, układanki, przeźrocza, foliogramy, nagrania magnetofonowe, programy wideo, magnetofony, magnetowidy, komputery a także radio, film, telewizję. Zainteresowanie środkami technicznymi w edukacji ożywiło się zwłaszcza z pojawieniem się takich mediów jak: wideo i mikrokomputery. Jednocześnie uświadomiono sobie, że najdoskonalsze nawet środki techniczne nie powinny i nie mogą wyeliminować środków prostych i to nie tylko ze względów ekonomicznych, ale również pedagogicznych.

Na temat wad i zalet stosowania nowych środków dydaktycznych można by przytoczyć wiele argumentów, lecz temat ten jest zbyt obszerny by przytoczyć go w kilku słowach. Pojęcie standaryzacji procesu nauczania jest tematem bardzo obszernym i na pewno ciekawym. Należy jedynie mieć na uwadze, iż proces ten jest niewątpliwie zjawiskiem zmieniającym się wraz z pojawieniem się nowych możliwości technicznych oraz potrzeb społecznych. Wydaje się słuszne stwierdzenie, iż każdy nauczyciel powinien mieć na uwadze zmieniającą się rolę szkolnictwa, powinien sam analizować własne potrzeby stosowania tych środków przekazu i sam stworzyć sobie standard pracy zgodny z oczekiwanymi rezultatami własnej pracy w grupie.

Literatura

- [1] Opracowanie zamieszczone w Internecie Prof. dr hab. Wacław Strykowski Uniwersytet im. A. Mickiewicza Poznań grudzień 1997
- [2] Kopaliński W.: Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych, Wiedza Powszechna, Warszawa 1994
- [3] Nowy słownik pedagogiczny PWN W. Okoń, Warszawa 1996
- [4] Butkiewicz M. (red): Model polskich standardów kwalifikacji zawodowych, Wyd. Instytutu Technologii i Eksploatacji, Radom 1995